

3. Διαφορικές Εξισώσεις Χωριζόμενων Μεταβλητών

Στην προηγούμενη ενότητα λύσαμε τη γραμμική, ομογενή ΔΕ 1^{ης} τάξης: $y'(x) + p(x)y(x) = 0$ ως εξίσωση χωριζόμενων μεταβλητών και είδαμε ότι η γενική λύση της είναι η $y(x) = ce^{-\int p(x)dx}$. Με ανάλογο τρόπο μπορούμε να λύσουμε μία μεγαλύτερη κατηγορία μη γραμμικών ΔΕ 1^{ης} τάξης για τις οποίες η παράγωγος μπορεί να εκφραστεί ως γινόμενο δύο συνεχών συναρτήσεων, η μία εκ των οποίων εξαρτάται μόνο από την ανεξάρτητη μεταβλητή και η άλλη μόνο από την εξαρτημένη. Έχουμε επομένως τον γενικό τύπο

$$y'(x) = f(x)g(y), \quad x \in I \quad (3.1)$$

[Άλλες μορφές είναι $y'(x) = \frac{f(x)}{g(y)}$ ή $-f(x) + g(y)y'(x) = 0$]

Η ονομασία της διαφορικής εξίσωσης παραπέμπει στη δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε την ΔΕ χωρίζοντας τις μεταβλητές ως ακολούθως:

Για $g(y) \neq 0$ από την (3.1) έχουμε

$$\frac{1}{g(y)} \frac{dy(x)}{dx} = f(x) \quad (3.2)$$

Εάν $G(y)$ είναι μία παράγουσα της $\frac{1}{g(y)}$, δηλαδή $G(y) = \int \frac{1}{g(y)} dy$ (3.3),

τότε

$$\frac{dG(y(x))}{dx} = \frac{dG(y)}{dy} \frac{dy(x)}{dx} = \frac{1}{g(y)} \frac{dy(x)}{dx}$$

οπότε η (3.1) γράφεται

$$\frac{dG(y(x))}{dx} = f(x) \quad (3.4)$$

Ολοκληρώνοντας την (3.4) ως προς x προκύπτει

$$G(y(x)) = \int f(x)dx + c, \quad c \in \mathbb{R} \quad (3.5)$$

Η (3.5) είναι μία αλγεβρική εξίσωση για τη λύση $y(x)$ της ΔΕ (3.1) και αποτελεί το γενικό ολοκλήρωμα (γενική λύση) της ΔΕ. Οποιαδήποτε συνάρτηση $y(x)$ που ικανοποιεί την (3.5) είναι λύση της (3.1).

Η επίλυση της ΔΕ ανάγεται στο να βρούμε μία παράγουσα της $\frac{1}{g(y)}$ και μία παράγουσα της $f(x)$.

Έτσι η σχέση (3.5) προκύπτει ισοδύναμα από την (3.2) χωρίζοντας τις μεταβλητές: $\frac{1}{g(y)} dy = f(x)dx$ και ολοκληρώνοντας αριστερά ως προς y και δεξιά ως προς x , ως ακολούθως

$$\int^y \frac{1}{g(y)} dy = \int^x f(x)dx + c \quad (3.6)$$

Εάν έχουμε ένα ΠΑΤ με αρχική συνθήκη $y(x_0) = y_0$ τότε από την εξίσωση (3.5), αντικαθιστώντας $x = x_0$ και $y = y_0$ προσδιορίζουμε την τιμή της σταθεράς c , έστω $c = c_0$. Οπότε το ειδικό ολοκλήρωμα (ειδική λύση) είναι

$$G(y(x)) = \int f(x)dx + c_0 \quad (3.7)$$

Διαφορετικά μπορούμε να προσδιορίσουμε την λύση στο ΠΑΤ ολοκληρώνοντας την σχέση (3.3) με κάτω όριο ολοκλήρωσης το αρχικό σημείο x_0 , οπότε

$$G(y(x)) - G(y(x_0)) = \int_{x_0}^x f(s)ds \quad (3.8)$$

Ή ισοδύναμα

$$\int_{y_0}^y \frac{1}{g(y)} dy = \int_{x_0}^x f(x)dx \quad (3.9)$$

Παρατήρηση 3.1: Κατά την επίλυση της ΔΕ (3.1) υποθέσαμε ότι $g(y) \neq 0$. Αν όμως η εξίσωση $g(y) = 0$ έχει ρίζες ρ_i τότε οι σταθερές συναρτήσεις $y(x) = \rho_i$ είναι λύσεις της ΔΕ διότι

μηδενίζεται η παράγωγος και το δεξί μέλος της ΔΕ. Επομένως, η πλήρης λύση της ΔΕ είναι η γενική λύση ή το γενικό ολοκλήρωμα και οι σταθερές λύσεις $y(x) = \rho_i$.

Παράδειγμα 3.1: Να βρεθεί το γενικό ολοκλήρωμα της ΔΕ: $y' = \frac{x^2}{1-y^2}$ (1). Να βρεθεί ο ειδικό ολοκλήρωμα που ικανοποιεί την αρχική συνθήκη $y(0) = 2$ και να προσδιορισθεί το πεδίο ορισμού της λύσης του ΠΑΤ.

Επίλυση: Η ΔΕ γράφεται: $(1 - y^2)dy = x^2 dx$. Ολοκληρώνοντας αριστερά ως προς y και δεξιά ως προς x , ως ακολούθως

$$\int (1 - y^2)dy = \int x^2 dx + c_1 \Rightarrow y - \frac{y^3}{3} = \frac{x^3}{3} + c_1 \Rightarrow$$

$$3y - y^3 - x^3 = c \quad (2)$$

Η σχέση (2) είναι το γενικό ολοκλήρωμα της ΔΕ.

Η λύση στο ΠΑΤ προκύπτει από το γενικό ολοκλήρωμα εφαρμόζοντας την αρχική συνθήκη. Για $x = 0$ και $y = 2$ από την εξίσωση (2) έχουμε

$$6 - 8 = -2 = c$$

Άρα το ειδικό ολοκλήρωμα είναι

$$3y - y^3 - x^3 = -2 \text{ ή } y^3 - 3y = 2 - x^3 \quad (3)$$

Παρατήρηση 3.1: Η σχέση (3) ορίζει τη λύση του ΠΑΤ έμμεσα, δηλαδή για κάθε x θα πρέπει να λύσουμε την (3) για να βρούμε το y . Σε κάποιες περιπτώσεις μπορούμε να λύσουμε ως προς y και να έχουμε μία ρητά εκπεφρασμένη σχέση για την συνάρτηση $y(x)$. Όμως στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτό δεν είναι εφικτό, οπότε καταλήγουμε σε αριθμητικούς υπολογισμούς (προσεγγιστικά) για τον προσδιορισμό του y για αρκετές τιμές το x . Έτσι παίρνουμε αρκετά ζεύγη (x, y) και μπορούμε να σχεδιάσουμε την ολοκληρωτική καμπύλη που διέρχεται από τα σημεία αυτά.

Πεδίο ορισμού του ειδικού ολοκληρώματος: Η συνάρτηση $f(x, y) = \frac{x^2}{1-y^2}$ της ΔΕ (1) δεν ορίζεται στα σημεία $y = \pm 1$. Στα σημεία αυτά η y' απειρίζεται και επομένως οι λύσεις της ΔΕ έχουν εφαιπόμενη κατακόρυφη. Τα διαστήματα που ορίζεται η y' είναι: $(-\infty, -1)$, $(-1, 1)$, $(1, \infty)$. Εφόσον το $y_0 = 2$, ανήκει στο διάστημα $(1, \infty)$, για την ειδική λύση έχουμε ότι $1 < y < \infty$. Για τη συνάρτηση $h(y) = y^3 - 3y$ όταν $1 < y < \infty$ έχουμε

$$-2 < y^3 - 3y < \infty$$

Από την (3) έπεται ότι:

$$-2 < 2 - x^3 < \infty \Rightarrow -\infty < x^3 - 2 < 2 \Rightarrow -\infty < x^3 < 4 \Rightarrow -\infty < x < \sqrt[3]{4}.$$

Επομένως το ειδικό ολοκλήρωμα είναι

$$y^3 - 3y = 2 - x^3, \text{ για } -\infty < x < \sqrt[3]{4}.$$

Παράδειγμα 3.2: Να λυθεί το ΠΑΤ: $y' = \frac{3x^2+4x+2}{2(y-1)}$, $y(0) = -1$ (1).

Επίλυση: Η ΔΕ γράφεται: $2(y - 1)dy = (3x^2 + 4x + 2)dx$. Ολοκληρώνοντας αριστερά ως προς y και δεξιά ως προς x , προκύπτει το γενικό ολοκλήρωμα

$$y^2 - 2y = x^3 + 2x^2 + 2x + c \quad (2)$$

Για $x = 0$ και $y = -1$ το $c = 3$. Επομένως η λύση του ΠΑΤ δίνεται σε πεπλεγμένη μορφή από την εξίσωση:

$$y^2 - 2y = x^3 + 2x^2 + 2x + 3 \quad (3)$$

Διαφορετικά:

$$\int_{-1}^y 2(t - 1)dt = \int_0^x (3s^2 + 4s + 2)ds \Rightarrow (t^2 - 2t)|_{-1}^y = (s^3 + 2s^2 + 2s)|_0^x \Rightarrow$$

$$y^2 - 2y = x^3 + 2x^2 + 2x + 3$$

Παρατηρούμε ότι η εξίσωση (3) είναι μία δευτεροβάθμια εξίσωση ως προς y , η οποία μπορεί να λυθεί και να πάρουμε τη λύση σε ρητά εκπεφρασμένη μορφή

$$y(x) = 1 \pm \sqrt{x^3 + 2x^2 + 2x + 4} \quad (4)$$

Η εξίσωση (4) δίνει δύο λύσεις της ΔΕ, ωστόσο μόνο η μία ικανοποιεί την αρχική συνθήκη. Για $x = 0$ προκύπτει ότι η λύση στο ΠΑΤ (1) είναι αυτή που αντιστοιχεί στο αρνητικό πρόσημο στην εξίσωση (4) και έτσι έχουμε

$$y(x) = 1 - \sqrt{x^3 + 2x^2 + 2x + 4} \quad (5)$$

Η λύση που αντιστοιχεί στο θετικό πρόσημο ικανοποιεί την αρχική συνθήκη $y(0) = 3$.

Για τον προσδιορισμό του πεδίου ορισμού της λύσης (5) θα πρέπει να βρούμε το διάστημα για το οποίο η υπόρριξη ποσότητα είναι θετική. Η μόνη πραγματική τιμή για την οποία αυτή η ποσότητα μηδενίζεται είναι η $x = -2$ και έτσι προκύπτει ότι το πεδίο ορισμού της λύσης είναι το διάστημα $x > -2$. Το σημείο $x = -2$, δεν συμπεριλαμβάνεται στο πεδίο ορισμού της λύσης διότι στο σημείο αυτό η παράγωγος απειρίζεται. [Στο σημείο $(-2,1)$ η εφαπτόμενη στην ολοκληρωτική καμπύλη είναι κατακόρυφη].

Παράδειγμα 3.3: Να βρεθεί η πλήρης λύση της ΔΕ: $y' = 2xy^2$ (1) και να λυθούν τα ΠΑΤ:

$$y(0) = 1 \quad (1\alpha), \quad y(0) = -1 \quad (1\beta).$$

Επίλυση: Για $y(x) \neq 0$,

$$\frac{1}{y^2} dy = 2x dx \Rightarrow -\frac{1}{y} = x^2 + c \Rightarrow y(x) = -\frac{1}{x^2 + c}, c \in \mathbb{R} \quad (2)$$

Η εξίσωση (2) και η $y(x) = 0, \forall x \in \mathbb{R}$ αποτελούν την πλήρη λύση της ΔΕ.

Το ΠΑΤ (1α) έχει ειδική λύση την $y(x) = -\frac{1}{x^2 - 1}, x \in (-1, 1)$

Το ΠΑΤ (2β) έχει ειδική λύση την $y(x) = -\frac{1}{x^2 + 1}, x \in \mathbb{R}$

Παρατήρηση 3.2: (i) Δεν υπάρχει κάποια ένδειξη από την $f(x, y) = 2xy^2$, ότι η λύση δεν θα ορίζεται σε κάποιο σημείο. (ii) Το πεδίο ορισμού της ειδικής λύσης του ΠΑΤ: $y(x_0) = y_0$ εξαρτάται από την αρχική τιμή y_0 . Η ειδική λύση είναι: $y(x) = -\frac{1}{x^2 - \frac{1}{y_0}}$

Αν $y_0 \leq 0$, το πεδίο ορισμού είναι $-\infty < x < \infty$, ενώ αν $y_0 > 0$, το πεδίο ορισμού είναι $-\frac{1}{\sqrt{y_0}} < x < \frac{1}{\sqrt{y_0}}$.

Παράδειγμα 3.4: Να λυθεί το ΠΑΤ: $y' = (y - 1)(y - 2), y(0) = 0$ (1)

Για $y \neq 1$ και $y \neq 2$

$$\frac{1}{(y-1)(y-2)} dy = dx \Rightarrow \frac{dy}{y-2} - \frac{dy}{y-1} = dx \Rightarrow \ln \left| \frac{y-2}{y-1} \right| = x + c \Rightarrow \left| \frac{y-2}{y-1} \right| = e^c e^x \Rightarrow \frac{y-2}{y-1} = ce^x, c \in \mathbb{R} \setminus \{0\} \quad \text{ή} \quad y(x) = \frac{2-ce^x}{1-ce^x}, c \in \mathbb{R} \setminus \{0\} \quad (2)$$

Οι σταθερές συναρτήσεις $y(x) = 1$ και $y(x) = 2$ αποτελούν λύσεις της ΔΕ. Συγκεκριμένα η $y(x) = 2$ μπορεί να προκύψει από την γενική λύση για $c = 0$. Άρα η πλήρης λύση της ΔΕ είναι:

$$y(x) = \frac{2-ce^x}{1-ce^x}, c \in \mathbb{R} \text{ και } y(x) = 1 \quad (3)$$

Η ειδική λύση που ικανοποιεί την αρχική συνθήκη $y(0) = 0$ δίνεται από την εξίσωση

$$y(x) = \frac{2(1-e^x)}{1-2e^x} \quad (4)$$

για $1 - 2e^x \neq 0 \Rightarrow x \neq \ln\left(\frac{1}{2}\right) \Rightarrow x \neq -\ln 2$. Άρα το πεδίο ορισμού της λύσης είναι το διάστημα $(-\ln 2, +\infty)$.

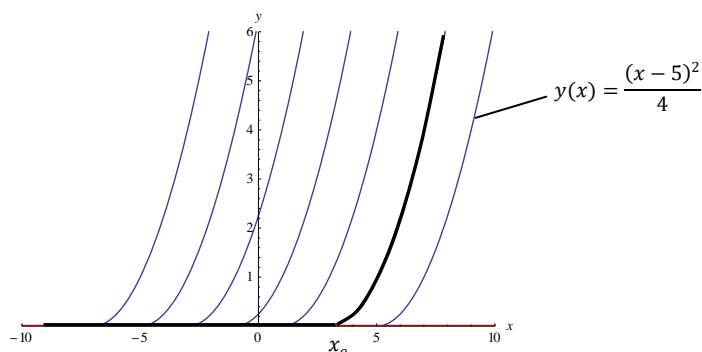
Παράδειγμα 3.5: Να βρεθεί η γενική λύση της ΔΕ: $y' = \sqrt{y}$, $y \geq 0$ (1) και να λυθεί το ΠΑΤ: $y(x_0) = 0$.

Επίλυση: Για $y(x) \neq 0$,

$$\frac{1}{\sqrt{y}} dy = dx \Rightarrow 2y^{1/2} = x + c \Rightarrow y(x) = \frac{(x+c)^2}{4}, c \in \mathbb{R} \quad (2)$$

Η πλήρης λύση είναι η (2) και η $y(x) = 0, \forall x \in \mathbb{R}$.

Η μονοπαραμετρική οικογένεια καμπυλών (2) είναι μία οικογένεια παραβολών με κέντρο το $x_0 = -c$ όπως φαίνεται στο σχήμα. Όμως από κάθε τέτοια παραβολή θα πρέπει να κρατήσουμε μόνο το δεξιό κλάδο που έχει θετική κλίση και βρίσκεται έτσι σε συμφωνία με τη ΔΕ. [Ο αριστερός κλάδος των παραβολών είναι λύσεις της εξίσωσης $y' = -\sqrt{y}$, ενώ η πλήρης παραβολή λύνει την εξίσωση $(y')^2 = y$]. Η λύση $y(x) = 0$ είναι περιβάλλουσα των παραβολών (2) και αποτελεί ιδιαίτερη λύση της ΔΕ.

Όσον αφορά το πρόβλημα αρχικών τιμών και τις συνθήκες ύπαρξης και μοναδικότητας της λύσης, παρατηρούμε ότι η συνάρτηση $f(x, y) = \sqrt{y}$ είναι συνεχής σε όλο το πεδίο ορισμού της $-\infty < x < \infty, y \geq 0$. Η συνθήκη αυτή εξασφαλίζει την ύπαρξη της λύσης. Όμως η πρόσθετη συνθήκη, $\frac{\partial f}{\partial y}$ συνεχής, που διασφαλίζει την μοναδικότητα, δεν πληρούται σε όλα τα σημεία του πεδίου ορισμού, αφού $\frac{\partial f}{\partial y} = \frac{1}{2\sqrt{y}} \Rightarrow \frac{\partial f}{\partial y} \Big|_{y=0} = \infty$.

Υπάρχει επομένως το ενδεχόμενο πάνω στην ευθεία $y = 0$ να συναντώνται περισσότερες από μία λύσεις. Πράγματι, αν x_0 ένα οποιοδήποτε σημείο του άξονα x , τότε η συνάρτηση

$$y(x) = \begin{cases} 0, & -\infty < x \leq x_0 \\ \frac{(x - x_0)^2}{4}, & x > x_0 \end{cases}$$

Αποτελεί λύση της ΔΕ, συνεχή και παραγωγίσιμη στο x_0 , η οποία ικανοποιεί την αρχική συνθήκη $y(x_0) = 0$. Όμως και η λύση $y(x) = 0$ ικανοποιεί την ίδια αρχική συνθήκη. Άρα το ΠΑΤ δεν έχει μοναδική λύση.

Τίποτα ανάλογο δεν συμβαίνει για αρχικές συνθήκες της μορφής: $y(x_0) = y_0 > 0$ όπου η μοναδικότητα είναι εξασφαλισμένη.

4. Ομογενείς και Σχεδόν Ομογενείς (Μη γραμμικές) Διαφορικές Εξισώσεις

A. Μη γραμμικές Ομογενείς ΔΕ

Ορισμός 4.1: Μία συνάρτηση $f(x, y)$ που ορίζεται στο κατάλληλο χωρίο $D \subseteq \mathbb{R}^2$ [$\forall (x, y) \in D$ και $\forall \lambda > 0, (\lambda x, \lambda y) \in D$] λέγεται ομογενής βαθμού α αν $f(\lambda x, \lambda y) = \lambda^\alpha f(x, y)$.

Παραδείγματα:

- (i) Η συνάρτηση $f(x, y) = x^4 - 3x^2y^2 + y^4$, είναι ομογενής 4^{ου} βαθμού διότι $f(\lambda x, \lambda y) = \lambda^4 f(x, y)$.
- (ii) Η συνάρτηση $f(x, y) = \frac{x^2+5xy}{2x-y}$ είναι ομογενής 1^{ου} βαθμού διότι $f(\lambda x, \lambda y) = \frac{\lambda^2 x^2 + 5\lambda^2 xy}{\lambda(2x-y)} = \lambda f(x, y)$
- (iii) Η συνάρτηση $f(x, y) = \sin\left(\frac{x+2y}{2x-3y}\right)$, είναι ομογενής μηδενικού βαθμού διότι $f(\lambda x, \lambda y) = \sin\left(\frac{\lambda x + 2\lambda y}{2\lambda x - 3\lambda y}\right) = \sin\left(\frac{x+2y}{2x-3y}\right)$
Όταν η $f(x, y)$ είναι ομογενής μηδενικού βαθμού δεν εξαρτάται από τα x, y χωριστά, αλλά από το λόγο y/x .

Ορισμός 4.2: Η μη γραμμική διαφορική εξίσωση 1^{ης} τάξης

$$y'(x) = f(x, y), \quad (x, y) \in D \quad (\text{A 4.1})$$

ονομάζεται **(μη γραμμική) ομογενής ΔΕ** αν η συνάρτηση $f(x, y)$ είναι ομογενής μηδενικού βαθμού.

Ανάλογα ορίζεται και η μη γραμμική ομογενής ΔΕ όταν είναι της μορφής

$$M(x, y) + N(x, y)y'(x) = 0 \quad \text{ή} \quad M(x, y)dx + N(x, y)dy = 0 \quad (\text{A 4.2})$$

όπου τώρα οι συντελεστές $M(x, y), N(x, y)$ είναι ομογενείς συναρτήσεις του ίδιου βαθμού α .

Επίλυση της μη γραμμικής ομογενούς ΔΕ: Για την επίλυση μίας μη γραμμικής ομογενούς ΔΕ (A 4.1) κάνουμε τον μετασχηματισμό

$$y(x) = x u(x) \quad (\text{A 4.3})$$

και η ΔΕ μετατρέπεται σε μία διαφορική εξίσωση χωριζόμενων μεταβλητών ως προς $u(x)$, οπότε επιλύεται σύμφωνα με τη διαδικασία της Ενότητας II.3. Πράγματι, εφαρμόζοντας τον μετασχηματισμό (A 4.3) η ΔΕ (A 4.1) γράφεται

$$u'x + u = F(u) \Rightarrow u'x = F(u) - u$$

όπου $u = \frac{y}{x}$. Υποθέτοντας ότι $F(u) - u \neq 0$, και $x \neq 0$ έχουμε

$$\frac{1}{[F(u)-u]} \frac{du}{dx} = \frac{1}{x} \Rightarrow \frac{du}{[F(u)-u]} = \frac{dx}{x} \Rightarrow \int \frac{du}{[F(u)-u]} = \ln|x| + c \quad (\text{A 4.4})$$

Επιλύουμε την (A 4.4) ως προς $u(x)$ και αντικαθιστούμε το $u(x) = \frac{y(x)}{x}$ για να προσδιορίσουμε την άγνωστη συνάρτηση $y(x)$.

Παράδειγμα A 4.1: Να λυθεί η ΔΕ: $y' = \frac{y^2+2xy}{x^2}$ (1)

Επίλυση: Η $f(x, y) = \frac{y^2+2xy}{x^2}$ είναι ομογενής συνάρτηση μηδενικού βαθμού ως προς x, y , θέτοντας στην (1), $y = xu(x)$, έχουμε

$$u'x + u = u^2 + 2u \Rightarrow u'x = u^2 + u \Rightarrow \frac{du}{u(u+1)} = \frac{dx}{x} \Rightarrow \frac{(u+1-u)du}{u(u+1)} = \frac{dx}{x} \Rightarrow \frac{du}{u} - \frac{du}{(u+1)} = \frac{dx}{x}$$

όπου θεωρήσαμε ότι $u \neq 0, u + 1 \neq 0$ και $x \neq 0$. Ολοκληρώνοντας προκύπτει

$$\ln|u| - \ln|u+1| = \ln|x| + c \Rightarrow \ln\left|\frac{u}{u+1}\right| = \ln|x| + c \Rightarrow \left|\frac{u}{u+1}\right| = e^c |x| \Rightarrow \frac{u}{u+1} = cx, \quad c \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$$

Για $u = \frac{y}{x}$ έχουμε

$$\frac{y}{y+x} = cx \Rightarrow y(x) = \frac{cx^2}{1-cx}, \quad c \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$$

Από τους περιορισμούς $u \neq 0$, και $u + 1 \neq 0$ προκύπτουν οι λύσεις $y(x) = 0, \forall x \in \mathbb{R}$ και $y(x) = -x, \forall x \in \mathbb{R}$. Η συνάρτηση $y(x) = 0$ προκύπτει από την γενική λύση, για $c = 0$, ενώ η $y(x) = -x$ είναι ιδιαίζουσα λύση της ΔΕ.

Επομένως, η πλήρης λύση της ΔΕ (1) είναι:

$$\begin{cases} y(x) = \frac{cx^2}{1-cx}, c \in \mathbb{R} - \text{γενική λύση} \\ y(x) = -x, \forall x \in \mathbb{R} - \text{ιδιάζουσα λύση} \end{cases}$$

Παράδειγμα A 4.2: Να λυθεί το ΠΑΤ: $xy' = y(\ln y - \ln x + 1), x > 0, y > 0$ (1), $y(1) = 2$

Επίλυση: Η $f(x, y) = \frac{y(\ln y - \ln x + 1)}{x} = \frac{y}{x} \left(\ln \frac{y}{x} + 1 \right)$ είναι ομογενής συνάρτηση μηδενικού βαθμού ως προς x, y , θέτοντας στην (1), $y = xu(x)$, έχουμε

$$u'x + u = u(\ln u + 1) \Rightarrow u'x = u \ln u \Rightarrow (\text{για } \ln u \neq 0)$$

$$\frac{du}{u \ln u} = \frac{dx}{x} \Rightarrow \frac{d \ln u}{\ln u} = \frac{dx}{x} \Rightarrow \ln |\ln u| = \ln |x| + c \Rightarrow |\ln u| = e^c |x| \Rightarrow \ln u = cx \Rightarrow u = e^{cx} \Rightarrow y(x) = xe^{cx}, c \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$$

Από τον περιορισμό $\ln u \neq 0$, έχουμε τη λύση $y(x) = x, x > 0$, η οποία προκύπτει από τη γενική λύση για $c = 0$. Άρα η πλήρης λύση της ΔΕ είναι:

$$y(x) = xe^{cx}, c \in \mathbb{R}$$

Ειδική λύση: Από τη γενική λύση για $x = 1$ και $y = 2$, έπεται ότι $2 = e^c \Rightarrow c = \ln 2$, οπότε η λύση στο ΠΑΤ είναι

$$y(x) = xe^{x \ln 2} \Rightarrow y(x) = x(2^x), \quad x > 0$$

Παράδειγμα A 4.3: Να λυθεί η ΔΕ: $(x^2 - xy + y^2)dx - xydy = 0$ (1)

Επίλυση: Η ΔΕ (1) δίνεται στη διαφορική μορφή: $M(x, y)dx + N(x, y)dy = 0$, όπου οι συναρτήσεις

$M(x, y) = x^2 - xy + y^2$ και $N(x, y) = -xy$ είναι ομογενείς του ίδιου βαθμού (2^{ου} βαθμού).

Επομένως, η ΔΕ (1) είναι μη γραμμική ομογενής. Θέτοντας $y = xu(x)$, έχουμε $dy = xdu + udx$ και με αντικατάσταση στη ΔΕ (1) προκύπτει

$$(x^2 - x^2u + x^2u^2)dx - x^2u(xdu + udx) = 0 \Rightarrow x^2(1-u)dx - x^3udu = 0 \Rightarrow$$

$$(1-u)dx = xudu$$

Για $u \neq 1, x \neq 0$ έχουμε

$$\frac{udu}{u-1} = -\frac{dx}{x} \Rightarrow \frac{(u-1+1)du}{u-1} = -\frac{dx}{x} \Rightarrow du + \frac{du}{u-1} = -\frac{dx}{x} \Rightarrow u + \ln|u-1| = -\ln|x| + c \Rightarrow \ln|u-1| + \ln|x| = c - u \Rightarrow \ln|x(u-1)| = c - u \Rightarrow |x(u-1)| = e^c e^{-u} \Rightarrow x(u-1) = ce^{-u} \Rightarrow e^{-\frac{y}{x}}(y-x) = c, c \in \mathbb{R} \setminus \{0\}, x \neq 0, y \neq x$$

Από τον περιορισμό $u \neq 1$, έχουμε τη λύση $y(x) = x$, η οποία προκύπτει από τη γενική λύση για $c = 0$. Άρα η γενική λύση της ΔΕ είναι:

$$e^{-\frac{y}{x}}(y-x) = c, \quad c \in \mathbb{R}, x \neq 0$$

Παρατήρηση A 4.1: Αν στη ΔΕ (1) θεωρήσουμε ότι η $x(y)$ είναι η άγνωστη συνάρτηση της ανεξάρτητης μεταβλητής y , τότε $x(y) = 0, \forall y \in \mathbb{R}$ είναι ιδιαίζουσα λύση της ΔΕ (1) διότι την ικανοποιεί και δεν προκύπτει από τη γενική λύση για καμία τιμή της σταθεράς c .